

מדד איכות החיים של האקונומיסט

הגדרה

מדד איכות החיים (Quality of Life Index) שפותח על ידי יחידת המחקר של האקונומיסט משווה את איכות החיים במדינות שונות ומאפשר לחזות שינויים שיחולו באיכות החיים במדינות אלה.¹

רלוונטיות

חזון חמש-עשרה המדינות המובילות עוסק במכלול הסוגיות והפעולות הכרוכות בקפיצת מדרגה חברתית-כלכלית שתהפוך את ישראל לאחת מ-15 המדינות המובילות בעולם מבחינת איכות החיים של תושביה.²

איכות חיים מושפעת מגורמים שונים ומתפיסה סובייקטיבית. בעולם קיימים מספר מדדים המנסים להעריך את איכות החיים במדינות שונות. המדדים הבולטים בהקשר זה הם מדד איכות החיים של האקונומיסט (Quality of Life Index), מדד ההתפתחות האנושית של האו"ם (Human Development Index), ופרק איכות החיים באוגדן הנתונים של ה-OECD.³ המדדים נבדלים בשיטות האמידה ובמרכיבים שאותם הם בוחנים על מנת להעריך את איכות החיים.

כדי ליישם את חזון הטופ 15, על ממשלת ישראל לזהות את המרכיבים המשפיעים על איכות החיים בישראל. לשם כך, מכון ראות מזהה ארבעה תחומים עיקריים שמשפיעים על איכות החיים בישראל⁴ ועל השוואתה למדינות אחרות:

■ **ביטחון כלכלי – מרכיב זה מתייחס ליכולתו של הפרט לתמוך בעצמו ובמשפחתו ומתבסס על רווחה חומרית (רמת הכנסה), היכולת למצות ולפתח הון אנושי, וקיומה של סביבה תומכת צמיחה.**

■ **רווחה חברתית – מרכיב זה מתייחס לרצונו ויכולתו של הפרט להזדהות ולהיות חלק מחברה. מכון ראות מזהה שלושה גורמים שמשפיעים על הרווחה החברתית: מידת האמון בין פרטים בחברה וביכולתה של מערכת השלטון לעצב, לתכנן ולבצע מדיניות; מידת ההגנה על זכויות האדם וחירויות הפרט; ועומקה של תחושת השייכות לקהילה ולמדינה.**

■ **ביטחון אישי-פיזי – מרכיב זה מתייחס למידת ההגנה של הפרט מסכנות הנשקפות לחייו ולרכושו. הגורמים המשפיעים על הביטחון האישי-פיזי הם בריאות, איכות הסביבה, והגנה מאלימות על רקע לאומי או פלילי.**

■ **ערך מוסף יהודי – מרכיב זה מתייחס לרמת הסיפוק שאדם יהודי בישראל מפיק מהיותו חלק ממימוש החזון הציוני.**

מדד איכות החיים של האקונומיסט בוחן שלושה מתוך ארבעת התחומים האלו ומשרטט תמונה מערכתית והשוואתית.⁵

ישראל לעומת המדינות המובילות

לפי נתוני המדד לשנת 2005, ישראל מדורגת במקום ה-38 מתוך 111 מדינות. שלוש המדינות המובילות בסדר יורד הן: אירלנד, שוויץ ונורווגיה.

1 ר'

The Economist Intelligence Unit, [Quality of Life Index](#), 2005.

2 ר' מושג מכון ראות: [חזון הטופ 15](#).

3 פרק זה כולל נתונים המצביעים על המשתנים התורמים לרווחתו של האדם. המשתנים הנכללים בו הם רמת הבריאות, איכות פנאי, פעילות חברתית, מידת האי-שוויון, בטחון אישי, ותחבורה. ר' [OECD Factbook 2006- Economic, Environmental, and Social Statistics](#).

4 לסקירת התחומים ר' מסמך מכון ראות: מדדים השוואתיים להערכת איכות החיים.

5 ר' מסמך מכון ראות: מדדים השוואתיים להערכת איכות החיים.

הגוף המפרסם

יחידת המחקר של קבוצת האקונומיסט מפרסמת דו"חות תקופתיים, ניתוחים ותחזיות על מדינות ותעשיות בעולם.⁶

מבנה ומגבלות

המדד מזהה תשעה משתנים המסבירים את ההבדלים באיכות חיים בין מדינות:

- **רווחה חומרית** - נאמדת באמצעות התמ"ג לנפש.
- **רמת הבריאות** - נאמדת ע"י תוחלת החיים הצפויה.
- **רמת היציבות הפוליטית והביטחון הלאומי**.
- **איכות חיי המשפחה** - נאמדת ע"י שיעור הגירושין במדינה.
- **איכות חיי קהילה** – נאמדת ע"פ שיעור הביקורים בכנסיות או חברות באיגודים מקצועיים.
- **מזג אוויר וגיאוגרפיה** – מיקום גיאוגרפי מהווה מדד לאקלים קר או חם.
- **בטחון תעסוקתי** – נאמד ע"י שיעור האבטלה במשק.
- **חופש פוליטי** – נאמד ע"פ מדדי חופש אזרחי ופוליטי.⁷
- **שוויון מגדרי** – נאמד ע"פ היחס בין הכנסה ממוצעת של נשים לזו של גברים.

יחידת המחקר של האקונומיסט מפרסמת עבור כל מדינה את ציונה הסופי ואת דרוגה על-פי המדד. למרות שהמדד משקף תמונה כוללת של מרכיבי איכות החיים, המדידה של כל תחום שטחית. היכולת לעצב מדיניות על פי המדד מוגבלת מכיוון שכל תחום נמדד באמצעות משתנה אחד בלבד.

המקורות לנתונים

המדד מבוסס על נתונים סטטיסטיים ומשתנים שנאספו ממגוון מאגרי מידע כגון: יחידת המחקר של האקונומיסט, סוכנויות האו"ם, מדדים בינלאומיים מקבילים וסקרים שאמדו שביעות רצון בתחומים השונים של איכות חיים.⁸

שימוש

מדד איכות החיים של האקונומיסט משמש לקבלת תמונה כוללת של איכות החיים במדינה נבחרת; מאפשר זיהוי של המשתנים המשפיעים על איכות החיים ואומדן משקלם היחסי; מנבא את איכות החיים במדינה מסוימת בהסתמך על השינוי הצפוי במשתנים השונים; ומאפשר השוואת איכות החיים בין מדינות שונות. סוף.

⁶ למידע נוסף ר' אתר [יחידת המחקר של קבוצת האקונומיסט](#).

⁷ מתבסס על מדד שמפרסמת עמותת Freedom House. ר' מסמך ראות: מדד החופש העולמי.

⁸ לרשימה מלאה של מקורות הנתונים ר' [דוח האקונומיסט לדרוג איכות החיים במדינות לשנת 2005](#), עמ' 2.